

працюють, відношення постійного штату до кількості контрактників становить приблизно 50 на 50.

Друге питання стосується проблеми матеріального заохочення працівників академічних науково-дослідних установ, а саме — диференціації оплати праці залежно від її ефективності. Про цю проблему у своєму виступі говорив М.Я. Азаров, він обіцяв на рівні уряду прийняти рішення, які б дали можливість не обмежувати доплати і надбавки індивідуальним працівникам. Зрозуміло, що для цього необхідно збільшити загальний обсяг фонду заробітної плати, крім того, на введення такої системи потрібна згода нашої профспілки. Я вважаю, що для початку можна було б повернутися до прак-

тики реалізації в НАН України Карповської системи, за якої в результаті щорічної атестації здійснюється перерозподіл рівня оплати праці за рахунок різного рівня обов'язкових надбавок. Я маю на увазі надбавки за вчений ступінь та вчене звання, які повинні стати гнучкішими і стимулювати до напруженішої і відповідальнішої праці. Зараз ці надбавки виплачують автоматично і всім порівну, що насправді нелогічно, бо якщо науковець не має значних досягнень у своїх дослідженнях, який сенс доплачувати йому за отримані в минулому наукові регалії? Тут теж не обійтися без прийняття рішень, які можуть виявитися непопулярними, але їхня доцільність незаперечна.

А.І. ШИРОКОВ, голова ЦК профспілки працівників НАН України

Звітна доповідь переконливо засвідчила, в яких складних умовах довелося працювати Академії наук України в минулому році, коли її бюджет, порівняно з 2008 р., скоротився на 11%. Це могло призвести до зменшення фонду оплати праці та мати інші негативні наслідки у вигляді режиму неповного робочого часу або вимушених відпусток без збереження заробітної плати. У такій ситуації Президія НАН України і ЦК профспілки зайняли узгоджену позицію, викладену у відповідному зверненні до керівників наукових установ і голів профспілкових організацій щодо вживання всіх необхідних заходів для забезпечення працівникам повної зайнятості. І цього, за великим рахунком, вдалося досягти. Незважаючи на кризу, кадровий потенціал Академії було збережено.

До негативу, і це стосується всієї бюджетної сфери, можна віднести те, що номіналь-

ну заробітну плату протягом 2009 р. фактично було заморожено. А якщо врахувати індекс інфляції, то цілком очевидно, що відбувалося падіння реальних доходів працівників НАН України.

Які перспективи у поточному році? Ми пам'ятаємо баталії навколо закону про соціальні стандарти. З 1 квітня мінімальна зарплата становить 884 грн. Відповідно до чинного законодавства такою ж повинна бути і ставка першого розряду. А далі за певними коефіцієнтами мала б зрости вся тарифна сітка, враховуючи міжпосадові та міжкваліфікаційні співвідношення. Проте сьогодні ставка 1 розряду залишається на рівні 545 грн. Існує побоювання, що вона, а отже, вся тарифна сітка якщо і буде збільшуватися, то мізерно, нівелюючи освіту, кваліфікацію, складність роботи.

Напередодні ЗМІ поширили інформацію, що Кабінет Міністрів у п'ять разів

підвищує заробітну плату бюджетникам. Як-то кажуть, хоч стій, хоч падай. За таких умов Україна однією ногою вже в Євросоюзі. Це, звісно, іронія. Журналісти просто помилилися. Насправді, йдеться про поетапне збільшення зарплати протягом 2010 р. З 1 січня ставка першого розряду становитиме 555 грн. (+1%), а з 1 квітня — 567 грн. (+2%). Передбачені також наступні три етапи: з 1 липня, 1 жовтня і 1 грудня. Правда, невідомо, які цифри будуть затверджені, і це при тому, що річну інфляцію визначають на рівні 13%.

У своєму виступі на нашому зібранні прем'єр-міністр М.Я. Азаров сказав, що директори інститутів у межах фонду оплати праці зможуть платити працівникам, скільки їм заманеться. Такого, безумовно, не повинно бути і, я впевнений, не буде. А от що нам дійсно потрібно, так це звернутися до уряду з проханням доручити НАН України розробити власну систему оплати праці, яка врахує оптимальні міжкваліфікаційні і міжпосадові співвідношення з наступним її затвердженням Кабінетом Міністрів.

Хочу зупинитись на ще одній проблемі, яка хвилює Академію і профспілку. Йдеться про баланс між досвідом і молодістю, необхідність повсякденної і плано-мірної роботи з оновлення та омолодження наукових кадрів. Перекопувати в цьому нікого не потрібно. Але, з іншого боку, було б помилкою не використовувати досвід, творчий потенціал науковців вищої кваліфікації, які отримують наукову пенсію і продовжують працювати на наукових посадах за контрактом. Серед усіх докторів наук таких осіб 858 (32,7%), серед кандидатів наук — 1475 (18%).

21 квітня на засіданні Президії НАН України було дано протокольне доручення академікам-секретарям відділень разом з директорами наукових установ викласти пропозиції щодо переведення пенсіонерів, які отримують наукову пенсію, на опла-

ту праці з позабюджетних джерел фінансування. Абсолютно правильна рекомендація. Але у нас, як це нерідко буває, прокотилася хвиля чуток, ніби всіх учених, які отримують наукову пенсію, переведуть на фінансування за рахунок спецфонду, а в іншому випадку — мало не припинять з ними трудові відносини. Позиція ЦК профспілки стосовно цього питання наступна: по-перше, цією роботою необхідно займатися постійно, а не перетворювати у разову акцію; по-друге, є наукові установи, де зробити це з об'єктивних причин неможливо; на-решті, одночасне звільнення наукових пенсіонерів, навіть за їхнім власним бажанням, створило б великі труднощі.

А тепер стосовно молоді. Як відомо, шлях у науку для більшості починається з аспірантури. І тут маємо неприємну річ: згідно з постановою КМУ від 12.07.2004 р. №882 академічна стипендія аспірантам устанавлюється в розмірі середньої місячної зарплати за останнім місцем роботи, але не нижче 60% і не вище посадового окладу викладача-стажиста. Деякі контролюючі органи останніми роками почали трактувати це положення таким чином, що молодим людям, які приходять в аспірантуру відразу після вищого навчального закладу, не можна надавати стипендію більшу ніж ці 60%.

За ініціативою НАН України і дорученням Кабінету Міністрів, Міністерство освіти і науки розробило проект відповідного доповнення до постанови №882: «Академічна стипендія встановлюється на рівні посадових окладів, визначених за схемами тарифних розрядів: клінічним ординаторам та аспірантам — старшого викладача; докторантам — доцента». Проект було завізовано всіма міністерствами, крім Міністерства фінансів, і він так і не став постановою. Про це я мав розмову з нинішнім міністром освіти і науки, і в нього є розуміння необхідності позитивного врегулювання проблеми.

Важливим стимулом для наукової молоді присвятити себе науці є допомога у вирішенні житлової проблеми. Надзвичайно позитивним кроком стало започаткування урядом у 2005 р. бюджетної програми «Забезпечення житлом учених НАН України». Бажаємо лише, щоб ця програма кожного року знаходила місце у Державному бюджеті.

Молоді іногородні вчені, які успішно закінчили аспірантуру та захистили дисертацію, стикаються з ще однією проблемою. Вони не можуть взяти участь у програмах пільгового кредитування на будівництво й придбання житла, а також розраховувати на часткову компенсацію відсоткової ставки за кредитами комерційних банків, які надають молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам, оскільки необхідною умовою є перебування на квартирному обліку. А для цього необхідно зареєструватися за місцем проживання і певний час постійно проживати у даному населеному пункті. Для багатьох молодих науковців сьогодні це нереальна вимога. Очевидно, тут не обійтися без внесення відповідного

доповнення до ст. 24 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Саме з цією метою ЦК профспілки вже звернувся до Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України.

Наступного тижня відбудуться Загальні збори Російської академії наук. А напередодні, 17 травня, наші колеги — профспілка працівників РАН влаштовує мітинг на набережній Тараса Шевченка в Москві, неподалік будинку уряду РФ. Російських науковців спонукають до таких дій ті самі проблеми, що постають і перед нами. Профспілки, віддаючи перевагу діалогу з владою, на жаль, нерідко позбавлені іншої можливості примусити себе почути, як удаватися до протестних акцій. У квітні відбулася зустріч Президента України з керівниками всеукраїнських профспілок. У своєму виступі я сказав В.Ф. Януковичу, що, як порядні партнери, ми готові дати новій владі так звані «сто днів», а вже потім будемо визначатись. Але я не виключаю великої вірогідності того, що вже восени нам доведеться виходити на пікетування.